

Ed.

304. Frumvarp til laga

[143. mál]

um Siglingamálastofnun ríkisins.

(Lagt fyrir Alþingi á 88. löggjafarþingi, 1967—68.)

1. gr.

Siglingamálastofnun ríkisins starfar undir yfirstjórn ráðherra þess, sem fer með siglingamál.

2. gr.

Hlutverk Siglingamálastofnunar ríkisins er:

1. Að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um siglingamál og skipasmíðar.
2. Að annast eftirlit með nýsmíði skipa, búnaði, breytingum og innflutningi og almennt eftirlit skipa og annað samkvæmt lögum um eftirlit með skipum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim. Smíðateikningar skipa eru háðar viðurkenningu Siglingamálastofnunarinnar.
3. Að annast framkvæmd alþjóðasamþykktu um öryggi mannlífa á hafinu, sem Ísland er aðili að, og gefa út skipsskjöl fyrir íslensk skip samkvæmt þeim.
4. Að annast framkvæmd alþjóðahleðslumerkjaskipaskrár, sem Ísland er aðili að, og ákveða hleðslumerki skipa og gefa út hleðslumerkjaskirteini samkvæmt þeim.
5. Að ákvarða hleðslumerki fyrir fiskiskip eftir nánari reglum, er ráðherra setur.
6. Að fylgjast með rannsókn sjóslysa hjá siglingadómi og sjódómi. Rita umsögn um sjópróf til saksóknara ríkisins. Birta árlega niðurstöður rannsókna á sjóslysum.
7. Að annast framkvæmd laga um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu og reglugerða samkvæmt þeim í samræmi við alþjóðasamþykkt um sama efni, sem Ísland er aðili að.
8. Að annast framkvæmd laga og reglna um mælingu skipa, svo og mál, er varða alþjóðasamþykkt um mælingu skipa.
9. Að annast framkvæmd laga um skráningu skipa. Annast skýrslugerð um íslenskan skipastól. Gefa árlega út skrá yfir íslensk skip, miðað við 1. janúar ár hvert. Þar skal og birta skrá yfir einkaleyfisnöfn skipa, skip í smíðum, skip, sem felld hafa verið niður af skipaskrá á árinu og annan gagnlegan fróðleik um íslenskan skipastól.
10. Að annast af Íslands hálfu samstarf við Alþjóðasiglingamálastofnunina (IMCO) í samráði við utanríkisráðuneytið, svo og samstarf við aðrar alþjóðastofnanir varðandi þau mál, sem eru í verkahring stofnunarinnar.
11. Að annast mál, er varða siglingalög og sjómannalög, að því leyti sem þau varða skráningu skipa, skip og búnað þeirra, siglingaöryggi og önnur mál, sem ráðuneytið kann að fela stofnuninni, varðandi siglingar og áhafnir skipa.

3. gr.

Ráðherra sá, er fer með siglingamál, kveður með reglugerð nánar á um hlutverk og starfshætti Siglingamálastofnunarinnar og um einstök verkefni hennar.

4. gr.

Forseti skipar siglingamálastjóra til að annast framkvæmdastjórn þeirra mála, sem falin eru Siglingamálastofnuninni. Hann skal vera skipaverkfræðingur eða hafa aðra sambærilega menntun, hafa sérþekkingu á málum stofnunarinnar og fullnægja kröfum þeim, sem þarf til þess að vera embættismaður hér á landi.

Eigi má hann hafa þau störf á hendi, sem eru ósamrýmanleg stöðu hans að dómi ráðherra.

5. gr.

Siglingamálastofnunin hefur skrifstofu í Reykjavík.

6. gr.

Ráðherra skipar fasta starfsmenn Siglingamálastofnunarinnar að fengnum tilögum siglingamálastjóra. Fast starfsfólk Siglingamálastofnunarinnar skal taka laun samkvæmt hinu almenna launakerfi ríkisins.

7. gr.

Siglingamálastjóri skal hafa sérfróðan staðgengil, aðstoðarsiglingamálastjóra, er hafi sömu menntun og krafizt er í starf siglingamálastjóra. Við Siglingamálastofnunina skulu starfa einn eða fleiri sérmenntaðir menn í eftirtöldum sérgreinum:

Skipaverkfræði.

Skipatæknifræði.

Vélataeknifræði.

Tréskipasmíði.

Vélfræði (vélstjóri með fyllstu atvinnuréttindi).

Skipamælingum.

Siglingafræði (skipstjóri með fyllstu atvinnuréttindum á flutningaskipum).

Fiskveiðum (skipstjóri með fyllstu atvinnuréttindum á fiskiskipum).

Sjóréttarmálum (vegna sjóslysamála).

Skráningu skipa.

Raftækni í skipum.

Radíótækni.

8. gr.

Landið skiptist í 5 eftirlitssvæði. Þau eru:

1. eftirlitssvæði: Frá Hjörleifshöfða að Skor á Barðaströnd. Allar Breiðafjarðar-eyjar meðtaldar.
2. eftirlitssvæði: Frá Skor í Hrutafjarðarbotn.
3. eftirlitssvæði: Frá Hrutafjarðarbotni að Gunnólfsvíkurfjalli.
4. eftirlitssvæði: Frá Gunnólfsvíkurfjalli að Hjörleifshöfða.
5. eftirlitssvæði: Vestmannaeyjar.

9. gr.

Siglingamálastjóri skipar eftirlitsmann fyrir hvert eftirlitssvæði. Annast hann framkvæmd eftirlits þar og umsjón með skoðunarmönnum undir yfirstjórn siglingamálastjóra.

Eftirlitsmenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmanna, vera búsettir á þeim stað innan svæðis síns, er siglingamálastjóri samþykkir, vera svo heilir og hraustir, að þeir megi rækja starfann, og hafa að dómi siglingamálastjóra nægilega þekkingu á siglingum, skipum og vélum til þess að leiðbeina skoðunarmönnum, samræma eftirlitið til meira öryggis og skera úr um ágreining, sem upp kynni að rísa um haffæri skipa.

Siglingamálastjóri setur þeim erindisbréf og starfsreglur.

10. gr.

Eftirlitsmaður skal sjálfur annast allt eftirlit þar á svæði sínu, sem mest þörf er eftirlits á hverjum tíma árs. Ef erfiðleikar eru á því, að hann vegna fjarlægðar geti á sama tíma haft fullnægjandi eftirlit á öðrum stað eða stöðum á svæðinu, þar sem sérstök þörf er eftirlits, ber honum, að fengnu samþykki siglingamálastjóra, að fela hæfum manni eftirlit þar, enda fullnægi hann skilyrðum þeim, sem sett eru um eftirlitsmenn.

11. gr.

Hvert eftirlitssvæði skiptist í skoðunarsvæði. Þau eru:

I. eftirlitssvæði:

1. skoðunarsvæði: Frá Hjørleifshöfða að Jökulsá á Sólheimasandi.
2. skoðunarsvæði: Frá Jökulsá á Sólheimasandi að Þjórsá.
3. skoðunarsvæði: Frá Þjórsá að Grindavík.
4. skoðunarsvæði: Grindavík og Reykjanesskagi að Hafnarfirði.
5. skoðunarsvæði: Hafnarfjörður, Garðahreppur og Bessastaðahreppur.
6. skoðunarsvæði: Reykjavík og Kjósarsýsla.
7. skoðunarsvæði: Borgarfjarðar- og Mýrasýsla (frá Hvalfjarðarbotni til Hítarár).
8. skoðunarsvæði: Frá Hítará að Búlandshöfða.
9. skoðunarsvæði: Frá Búlandshöfða að Skor. (Breiðafjarðareyjar meðtaldar).

II. eftirlitssvæði:

10. skoðunarsvæði: Frá Skor að Kópanesi.
11. skoðunarsvæði: Arnarfjörður.
12. skoðunarsvæði: Dýrafjörður.
13. skoðunarsvæði: Önundarfjörður.
14. skoðunarsvæði: Súgandafjörður.
15. skoðunarsvæði: Frá Gelti að Geirhólma.
16. skoðunarsvæði: Frá Geirhólma í Hrutafjarðarbotn.

III. eftirlitssvæði:

17. skoðunarsvæði: Frá Hrutafjarðarbotni að Skagatá.
18. skoðunarsvæði: Frá Skagatá að Haganesvík.
19. skoðunarsvæði: Haganesvík að Siglunestá.
20. skoðunarsvæði: Frá Siglunestá að Ólafsfjarðarmúla.
21. skoðunarsvæði: Frá Ólafsfjarðarmúla að Gjögri, svo og Grímsey.
22. skoðunarsvæði: Frá Gjögri að Tjörnestá, svo og Flatey á Skjálfanda.
23. skoðunarsvæði: Frá Tjörnestá að Gunnólfsvíkurfjalli.

IV. eftirlitssvæði:

24. skoðunarsvæði: Frá Gunnólfsvíkurfjalli að Lagarfljóti.
25. skoðunarsvæði: Frá Lagarfljóti að Loðmundarfirði.
26. skoðunarsvæði: Loðmundarfjörður og Seyðisfjörður.
27. skoðunarsvæði: Frá Dalatá að Gerpi.
28. skoðunarsvæði: Frá Gerpi að Fáskrúðsfirði.
29. skoðunarsvæði: Fáskrúðsfjörður, Stöðvarfjörður og Breiðdalsvík.
30. skoðunarsvæði: Frá Breiðdalsvík að Austurhorni.
31. skoðunarsvæði: Frá Austurhorni að Hjørleifshöfða.

V. eftirlitssvæði:

32. skoðunarsvæði: Vestmannaeyjar.

12. gr.

Siglingamálastjóri skipar að fengnum tillögum eftirlitsmanns skoðunarmenn á hvert skoðunarsvæði. Tölu skoðunarmanna á hverju skoðunarsvæði ákveður siglingamálastjóri að fengnum tillögum eftirlitsmanns. Skoðunarmenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmanna, vera búsettir á svæði sínu, hafa reynslu og þekkingu á siglingum, skipum og vélum og vera svo heilir og hraustir, að þeir megi rækja starfann.

Eftirlitsmaður skiptir með þeim verkum eftir sérþekkingu þeirra.

13. gr.

Skipaskoðunarmenn annast allar skoðanir, er ræðir um í lögum um eftirlit með skipum, gildandi tilskipunum og reglugerðum, og þeim, er gerðar skulu innan umdæmis þeirra, hvort sem skipið er skrásett þar eða eigi.

Nú er um skoðun að ræða, er eftirlitsmaður telur þess eðlis, að meiri sérfræðilegrar þekkingar sé þörf, og skipar hann þá sérfróðan mann eða menn skoðunarmönnum til aðstoðar.

Ef þörf krefur, getur siglingamálastjóri kvatt mann til skoðunar utan umdæmis síns.

14. gr.

Siglingamálastofnunin skal að jafnaði hafa starfandi umferðaeftirlitsmenn, sem ferðast um landið til að samræma störf skipaskoðunarmanna, í samráði við skipaeftirlitsmann hvers eftirlitssvæðis. Skulu umferðaeftirlitsmenn einnig framkvæma skyndiskoðanir í höfnum eða á sjó, eftir því sem aðstæður leyfa og ástæða þykir til. Milli ferða skulu umferðaeftirlitsmenn starfa við skrifstofu Siglingamálastofnunarinnar, og skal siglingamálastjóri setja þeim starfsreglur.

15. gr.

Áður en embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar hefja störf, skulu þeir undirrita eið eða drengskaparheit um, að þeir vilji rækja starfann eftir beztu samvizku og þekkingu.

Ekki mega þeir annast nein störf Siglingamálastofnunarinnar vegna skipa, er þeir eiga sjálfir að meira eða minna leyti eða þeirra skipa, sem þeir eru á einn eða annan hátt við riðnir, þannig að þeir verði eigi taldir óvilhallir.

16. gr.

Þegar embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar eru að starfi, hafa þeir rétt til þess að fara um borð í hvert skip, sem statt er í íslenskri höfn eða innan íslenskrar landhelgi, til þess að rannsaka það, sem þeim ber samkvæmt stöðu sinni. Leita ber þó álit eftirlitsmanns eða siglingamálastjóra, ef eigi er nauðsyn skjótra aðgerða.

Útgerðarmenn, skipstjórar, vélstjórar og aðrir, er í þeirra umboði starfa, svo og aðrir skipverjar, eru skyldir til að veita Siglingamálastofnuninni alla aðstoð og upplýsingar, sem óskað er og starfið varða.

Trúnaðarmenn Siglingamálastofnunarinnar skulu á hinn bóginn gæta þess að valda ekki skipi óþarfa töfum né torvelda vinnu um nauðsyn fram.

17. gr.

Embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar eru opinberir starfsmenn og njóta réttar og bera skyldur í samræmi við það.

18. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Jafnframt falla úr gildi 7.—16. gr. og 20.—21. gr. laga um eftirlit með skipum, nr. 50 31. júlí 1959, svo og önnur ákvæði, sem í bága kunna að fara við lög þessi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Heitin Skipaskoðun ríkisins, Skipaskráningarstofa ríkisins, Skipamæling, skipaskoðunarstjóri og skipaskráningarstjóri, eru öll til samans ekki fyllilega réttnefni þess starfssviðs, sem embættið hefur með höndum nú orðið, en auk þess er óhentugt að hafa mörg nöfn yfir sömu stofnun og réttara að sameina og samræma starfssvið stofnunarinnar og setja í ein lög heildarverkefni embættisins, og er þetta ástæðan fyrir lagafrumvarpi þessu um Siglingamálastofnun og embætti siglingamálastjóra.

Engin teljandi efnisbreyting er hér fyrirhuguð á starfssviði stofnunarinnar, og ekki er gert ráð fyrir fjölgun starfslíðs við breytingu þá, sem frumvarp þetta felur í sér. Engin heildarlög eru hins vegar nú til fyrir stofnunina, er geri grein fyrir verkefnum hennar, eins og hún er í dag. Nafninu er breytt til samræmis við raunverulegt verksvið stofnunarinnar eftir þróun undanfarinna áratuga. Með þessu lagafrumvarpi er lagt til, að markaður verði grundvöllur stofnunarinnar og í framhaldi þess, ef frumvarpið verður að lögum, yrðu síðan endurskoðuð lög um einstök verksvið hennar, svo og reglugerðir samkvæmt þeim lögum, sem endurskoða þarf nú þegar vegna þróunar einstakra mála á alþjóðavettvangi og innan lands.

Tilgangurinn er að byggja upp frá grunni öll þessi verksvið, og yrði þá skipulag og starf að ýmsum málum einfaldara en það er nú.

Þess skal getið, að með lagafrumvarpi þessu er gert ráð fyrir, að skipaskráning og skipamæling verði færðar frá fjármálaráðherra til siglingamálaráðherra, þótt þessi verkefni séu áfram hjá sama embætti í reynd. Með þessu er uppbygging Siglingamálastofnunarinnar gerð einfaldari, þannig að hún heyri öll undir sama ráðherra. Skipaskráning og skipamæling fer nú fram hjá embættinu án ihlutunar af hálfu fjármálaráðherra, þannig að hér er meira um formbreytingu að ræða en breytingu, sem snertir framkvæmdaratriði.

Skráning og mæling skipa heyrði einnig áður undir fjármálaráðherra á hinum Norðurlöndunum, en hefur nú þar verið færð yfir á sama hátt og hér er fyrirhugað til siglingamálastofnunar, sem heyrir öll undir siglingamálaráðherra. Þessi breyting var gerð fyrir fáum árum (um 1961) í Noregi. Embætti siglingamálastjóra (Sjöfartsdirektören) og Siglingamálastofnunin (Sjöfartsdirektoratet) í Noregi hefur nú þessi mál með höndum og þar, eins og hér, hefur verið sameinuð í einni stofnun afgreiðsla allra þeirra mála, er varða skip og siglingar, enda án efa hagkvæmast til vinnuhagræðingar, að öll slík mál heyri undir sömu stofnun og sama ráðherra.

Helztu lagaákvæði um skipaskoðunina og verkefni hennar eru þessi:

- a. Venjulega gengur stofnunin undir nafninu Skipaskoðun ríkisins, og forstöðumaður hennar er skipaskoðunarstjóri. Þessi stofnun starfar samkvæmt lögum um eftirlit með skipum (frá 31. júlí 1959 og síðari breytingum). Þar sem rætt er um ráðherra í þeim lögum, er átt við ráðherra þann, sem fer með siglingamál. Lög þessi ná einnig til ákvæða um hleðslumerki skipa og siglingadóm og rannsókn sjóslýsa.
- b. Í lögum um skráningu skipa (lög nr. 17 1948 með síðari breytingum) segir, að sérstök deild við skipaskoðunarstofuna, sem nefnist „Skipaskráningarstofa ríkisins“ framkvæmi þau daglegu störf, sem lúta að endurskoðun, mælingu skipa og skráningu þeirra. Skipaskoðunarstjóra, sem jafnframt er skipaskráningarstjóri, skal heimilt að taka nauðsynlega aðstoð í þessu skyni, og greiðist kostnaðurinn úr ríkissjóði. Lög þessi eru undirrituð af fjármálaráðherra og störf skipaskráningarstjóra heyra nú undir yfirstjórn fjármálaráðherra.
- c. Í lögum um skipamælingar (frá 20. marz 1950) segir í 1. gr.: „Skipaskoðunarstjóri fer með þau mál, er í lögum þessum greinir, undir yfirstjórn ráðherra“. Þessi lög eru undirrituð af fjármálaráðherra, sem fer nú með þessi mál.
- d. Með lögum nr. 77 frá 10. maí 1966, um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu og reglum settum samkvæmt þeim, er skipaskoðunarstjóra falin framkvæmd þessara mála í samræmi við alþjóðasamþykkt um sama efni frá 1954 og 1962.
- e. Í reynd hafa öll mál, er varða Alþjóðasiglingamálastofnunina (IMCO), verið afgreidd af skipaskoðunarstjóraembættinu í samráði við utanríkisráðuneytið, þótt efni einstakra mála kunni að heyra undir mismunandi ráðherra.
- f. Umsagnir um undanþágur vélstjóra eru að nokkru fengnar hjá Skipaskoðun, sbr. lög nr. 76 13. maí 1966, V. kafli, en undanþágurnar endanlega afgreiddar af samgöngumálaráðuneytinu.

- g. Mál, sem varða alþjóðasiglingareglur, hafa verið unnin og reglurnar gefnar út ásamt leiðbeiningum af Skipaskoðun ríkisins, enda um IMCO mál að ræða.**
- h. Tæknilegar umsagnir um samninga um smíði fiskiskipa, svo og verðmat, hefur verið unnið af Skipaskoðun fyrir Fiskveiðasjóð Íslands vegna lána til skipanna samkvæmt beiðni sjóðsins og með samþykki siglingamálaráðherra.**
- i. Í stuttu máli sagt eru nú flest þau mál, er varða skip og siglingar, sem afgreiða þarf af hálfu opinberra íslenzkra aðila, fengin skipaskoðunarstjóra til umsagnar eða afgreiðslu.**